

Výbava do manželstva a čo s ňou

Čo je *bezpečie* v manželstve? Manželstvo „žili šťastne, kým nezomreli“? Bez hádok? Bez problémov, kríz? Každý po svojom podľa predstáv pred sobáša? S úsmevom by podobné otázky kládli asi práve dlhoroční manželia, ktorých láska prešla zo zamilovania do hlbokého vzájomného puta. Akokoľvek si ktokoľvek manželské bezpečie predstavuje či praje, niečo so sebou pred svadby doniesol.

Čo sme si priniesli do manželstva, akú výbavu? Prispieva v našom vzťahu k bezpečiu, či ku korózii? My rodičia, starí rodičia, single-príbuzní... sme zodpovední aj za to, aké veno ukladáme do vnútra detí tým, ako žijeme. Do veľkej miery s tým ony vstupujú do svojich manželstiev. Čo s tým? Slovo *bezpečne* túto otázku priam ponúka.

Nášmu maloletému vnukovi som nedávno čítala rozprávku, napísanú pred 30-timi rokmi. Reagoval s údivom: „*Ty si tak dávno žila???*“ Ba veru ešte dávnejšie 😊. Keď sme sa na stretnutí s mladými ľuďmi pred 9-timi rokmi predstavili ako 47-roční manželia, strhol sa spontánny potlesk. Bol to údiv pre nás, ale s potešením sme pochopili, že „trvanlivosť“ manželstva je stále v úcte.

Na svet som prišla počas vojny, Druhej svetovej. Čiže vojnové dieťa. Mám právo či schopnosť niečo povedať? Skúsím to teda, hoci s manželom podľa rokov narodenia patríme v tabuľkách na internete do Tichej generácie (Silent Generation).

Pravdaže si z vojny nič nepamätám, ale niečo z rozprávania mojich rodičov mi v pamäti ostalo. Bolo treba mať doma stále poruke nevyhnutné veci: niečo na zjedenie, vodu, sviečku, zápalky, pre mňa ročnú aj mliečko, plienky (jednorazovky neexistovali) a zísť rýchlo do pivnice, keď siréna ohlásila bombardovanie. Ľudia nevedeli, či v úkryte prežijú alebo sa o zopár hodín vrátia domov či nejaký čas ostávajú zavalení. Stres z vojny si naši rodičia chtiac-nechtiac vniesli ako jednu zo zložiek výbavy do manželstva. Napoleon Bonaparte vraj povedal: „*Príprava na manželstvo sa začína pri sobáši ich vlastných rodičov.*“ To áno.

Vo mne urobila záznam situácia, ktorá trvala dlho po vojne. So všetkým sa prirodzene šetrne zaobchádzalo. Potraviny i šatstvo boli na prídellové lístky. Šetrenie bolo potrebné, ale aj vžitie pod kožu – opraviť pokazené, zužitkovať opotrebované veci. Teraz sa natoľko vyhadzuje, až naša planéta kričí. Mamička mne a mojim dvom mladším bratom prešivala, čo sa dalo. A bolo to pekné aj vzácne už tým, že to šili jej ruky. Potom som šila a štrikovala i ja našim deťom, čo bolo treba. Bola a som rada ženou. Jej vynaliezavosť a zručnosti som teda prirodzene získala do výbavy mojich ženských zručností. Prišli veľmi vhod, najmä keď sme istý čas žili z Božej ruky do úst počas neplatenej materskej dovolenky. Ale aj preto, že určité veci sa v obchodoch nedali kúpiť, iba keď raz za dva týždne prišiel do obchodov tovar. Keď som kvôli malým deťom nemohla stáť v rade, neušli sa mi napríklad detské rukavičky, vlna na pletenie či iný podpultový tovar ako menčester na nohavice pre syna stredoškolača. (Second hand bol neznámy pojem, zriedkavé rifle do školy nesmeli.) Ako sme sa tešili, keď sa nám predsa niečo ušlo. Na mlieko a chlieb sme stáli v „šóre“ ráno, na banány, pomaranče, textil..., keď sme vystihli, že práve prišiel tovar. Všetko sme si viac vážili. To je dobrá stránka veci do výbavy nielen do manželstva.

Veľmi odporúčam ovládať „hand made“ zručnosti a mať ich ako praktickú výbavu do života aj ako potešenie, radosť z kreatívnej činnosti popri kolotoči každodenných domácich prác. Napríklad na materskej dovolenke. Táto dovolenka bola pri našich malých deťoch vtedy ešte stále bez jednorazových plienok, bez automatickej práčky, často s výpadkom vody či elektriny. (Rada by som vedela, ako sa prikmotrilo slovo „dovolenka“ ku materskej, keď sa ženy do nej až tak nehrnú.) Odovzdávanie tohto praktického druhu vena trefne vyjadrila nevestina mamka: „*Ja ťa naučím všetko, čo ja viem, a je na tebe, čo z toho využiješ alebo rozšíriš o to, čo ja neviem.*“ Tento vklad umožnil neveste byť zamestnanou doma pri starostlivosti o tri malé deti. Naša blízka známa šesť rokov statočne opatruje svojho ležiaceho

manžela. Po náročnom stereotype dňa si rada sadne k ručným prácam, ktorým sa naučila v mladosti. Svoje zručnosti rozšírila ešte o maľovanie obrázkov a potešuje nimi ľudí okolo seba.

Spomínam to zároveň ako výzvu, aby sme nehundrali, že musíme nosiť rúška... Právo na slobodu, čiže robiť si čo chcem, mať všetko lepšie a viac... ozýva sa v týchto dňoch častejšie. S mojou rovesníčkou pripomíname: Buďme radi, že nepadajú bomby na továrne a na nás, že napriek lockdownu máme čo jesť, máme elektrinu, teplo, oblečenie... Navyše používame komunikačné IT technológie, pred 100 rokmi počas španielskej chrípky nevidané, neslýchané možnosti kontaktu.

Buďme radšej vďační! Ďakujem! Prosím! Prepáč! Odpusť! a pozdrav patrí do základnej charakterovej výbavy človeka. Tá sa ukladá a udomácňuje v človeku do 10. roku veku. Nielen hygienické návyky majú byť samozrejmosťou – pre deti i dospelých.

Dostať sa na vysokú školu nestačili vždy jednotky na vysvedčení. Odmala som chcela byť učiteľkou či psychologičkou. Nestalo sa. Dostala som však do daru výbavu zhora i od rodičov vďaka ich výchove. Mala som príležitosť použiť ju pri našich troch deťoch, istý čas aj štyroch. Samozrejme s mojimi chybami a neustálym dozrievaním. Nie s absolútnou dokonalosťou. Ku zrelosti dospievame do konca života, ak vôbec chceme. Výrok z archívu môjho dedka (prelom 19. a 20. stor.) to vystihuje: „*Keď dakto nechce, to horší, jakebi neznal.*“ (Preložím pre negramotných v šarištine: Keď niekto nechce, je to horšie, ako keby nevedel.) Ide o postoj, úctu k životu vôbec, čo je dôležitá výbava hodnôt pre život i manželstvo. Z postoja sa odvíja rozhodnutie a konanie. Môj pracovitý a svedomitý dedko je vo mne zapísaný ako praktický vzor. V spätnom zrkadle vidím tiež babičku, ktorá dozerá na moje písmo, s ktorou pečiem, s ktorou idem zaniest obed rodine, čo potrebuje pomoc... Napriek ich mnohej námahe mi takto venovali čas, keď som u nich mohla pobudnúť. Ľutujem, že som sa viac nepýtala, keď nám rozprávali „zo života“. Teraz by som sa na všeličo ich aj rodičov spýtala, ale už nemám koho. Vravím to vnúčatám, keď mi povedia pri nejakej praktickej rade: „*Už si nám to päťstokrát povedala.*“ 😊

Snúbenci si môžu pozrieť dvojstránku *Čo dohodnúť pred sobášom* v brožúrke *Pole ružovej príťažlivosti* (s. 26-27). O každom bode je hodne čo povedať. K tomu citujem poznanie niekoľkoročných manželov: „*Na čom sme sa pred svadbou dohodli, to sme uplatnili. Čo ostalo nedohodnuté, po svadbe sme nedotiahli.*“ Vybrať a zosumarizovať to najlepšie z oboch rodín je znásobením dobrej súčasti spoločnej výbavy. Iste sa dá nájsť aj to, čo by bolo treba vymazať, možno nevedomený zlozvyk. ... *otvorené srdce je ochotné vidieť svoje nedostatky a vzdať sa ich, neobhajuje sa: Ja som už raz taký/á!* (Pole..., s. 27) Možno graf s popisom pripomenie, či sa dačo na revíziu nenájde (Pole..., graf).

Výbavu praktických zručností (variť, piecť, prať, upratať, zašit, ušiť, upliesť, pribiť klinec, poliať kvety, vyplieť burinu, zhotoviť policu, čo to v byte opraviť...) získavajú deti v rodine už tým, že vidia, čo treba doma urobiť. O to boli/sú vo veľkej miere ochudobnené deti v detských domovoch napriek maximálnej snahe, ktorú vychovávatelia pre ne vynakladajú. Ide hlavne o bezpečnú vzťahovú väzbu, schopnosť rozumne nakladať s financiami, rešpekt voči autoritám..., čo sa veľmi ťažko dopĺňa v dospelom veku, najmä ak chýba chcenie o niečo sa pričiniť. V ich výbave býva zaseknutá skúsenosť, že všetko majú dostať len tak. Naraz sa na vlastných nohách mnohí nevedia orientovať, najmä ak chýba finančná gramotnosť. Veľa nadobudol ten, kto dostal a prijal v živote rozumného sprievodcu, radcu.

Vedme deti i vnúčatá k vďačnosti za „samozrejmé“ veci a aby neplytvali jedlom, vodou... Malé i veľké deti rady počúvajú čo a ako kedysi bolo, ak máme s nimi vybudovaný dobrý vzťah, ak sa s nimi rozprávame, ak my počúvame ich. Naše vnučky sa večer po uložení do postele nedočkavo dovolávali: „*Stará mamka, starý ocko, rozprávajte nám zo života.*“ Pre vytvorenie blízkeho vzťahu dieťaťa s rodičom, ideálne s matkou, sú kľúčové jeho prvé tri roky života. Je to významná zložka zdravej duševnej výbavy, ktorá sa neskôr stane bezpečnou základňou pre manželstvo.

Vítané sú osvedčené pravidlá a rituály z rodičovského domu: spoločná večera so zdieľaním, čo sa dialo v škole a v práci, čítanie rozprávok či knihy na pokračovanie s deťmi v závere dňa, modlitba, pusa na dobrú noc či pri rozlúčke, pri odchode do školy, do práce, objatie pri zvitání (počas pandémie však nie).

Pri výchove detí je dôležitá rovnováha lásky: láskavosť, nie rozmaznávanie + dôslednosť, nie surovosť. Do lásky, ktorá dieťaťu poskytuje bezpečie, patria aj hranice (Pole..., s. 6). Ono cíti, že ho rodičia majú radi, že ho hranicami chránia. Svojevôľa mu škodí. Veľa získal ten, kto sa sebaovládaniu, sebadisciplíne vycvičil v detstve (Pole..., s. 7), aby sa nestal závislým od PC, mobilu, narkotík, erotiky... Závislosť vzniká tam, kde je prázdnota. A ničí vzťah.

Do výbavy pre život, manželstvo a rodinu prispievali tiež vtedy ešte všeobecne platné morálne zásady, postoje, boli „vo vzduchu“. Nebolo vidieť natoľko provokujúce, až demonštratívne obnažujúce oblečenie žien, akoby sa sukne scvrkli na opasok... Súčasná generácia Y (ročníky 1980 - 1995) a generácia Z (1996 - 2009) tento odklon už ani nevnímajú, lebo sa do toho narodila. Náš vek ešte nemá celkom belmo na očiach. Muž v strednom veku skonštatoval: „*Keby teraz vstal z hrobu muž pred 30-40 rokov, tak by odpadol zo žien v lete na chodníku.*“ A mladý muž pred časom napísal: „*Ide jar a bojím sa leta, toho čo na chodníkoch uvidím*“ (ďalšie vyjadrenia v Pole..., s. 28).

Veľmi dôležitou zložkou bezpečia v manželstve a v rodine je vzájomná dôvera, čiže spoľahnutie sa na zodpovednosť, vernosť, starostlivosť... manžela, manželky, rodičov. Chyby či jednorazové zlyhania nevyklúčujú priebežnú dôveru. Pre partnera je bezpečím, keď vie, že partner/ka neklame. Pozor, to sa od alkoholika ani ináč závislého človeka nedá očakávať.

Starší učiteľ žiakom povedal: „*Spočiatku je v manželstve zamilovanie, potom sa láska stáva putom.*“ Ono puto pomôže preklenúť ťažké obdobia, zvládnuť tiež nový spôsob spoluzitia doma v dôchodkovom veku. Podrží bezpečie vzťahu.

Čo s tým, keď už sme si v batohu doniesli všeličo, čo by nemalo byť, čo je zádrheľom pre bezpečie vnútri a zvonku čiha pokušenie na každom kroku?

Na povzbudenie skutočný príbeh Janky a Jožka. Na záver si ho môžete vypočuť z ich nahrávky. Všeličo nepriaznivé bolo v ich výbave, čo sa stalo rozbuškou ich manželstva, ale pekný vzťah babičky-svokry so zaťom zohral priaznivú rolu. Niekoľko rokov po rozvode babičkino úmrtie vyvolalo ich návrat k sebe. Šťastný nový začiatok rodičov mohla prežívať s nimi aj 15-ročná dcéra. Má to dojímavé pokračovanie v ich dôchodku s dospelým synom narodeným v obnovenom manželstve. Odporúčam vypočuť si.

Všetky zložky výbavy pre bezpečie v manželstve i v rodine sa nedajú vymenovať. Ani jednotný recept pre všetkých nie je. Dôležitým podkladom však je formovateľné srdce, obojstranná ochota meniť sa, odpustiť, tolerovať nepohnutelné nepodstatné slabosti blízkeho človeka (Pole..., s. 27). Oplatí sa pokus o opravu, vyjsť v ústrety, chopiť sa záchranného kolesa, netrvať iba na svojom šťastí, práve, kariére...

Pre životnú orientáciu v duchovnej výbave ponúka pomoc Biblia. Jej čitatelia môžu nájsť schopnosť rozoznávať dobré od zlého... Pomôže tiež zhora daný, zachovaný a nepoškodený zdravý sedliacky rozum. Mať otvorené oči, čo je naozaj normálne a čo bezhlavo, nerozvážne zaužívané len preto, že je to teraz in. V poslednom čase je stále náročnejšie rozoznať pravdu od lži.

Stojí za to správne všetko v sebe vytriediť, najlepšie zavčasu pred vstupom do manželstva, aby si on aj ona doniesli batohy čo najzrelejšej výbavy pre život a BEZPEČIE v manželstve.